semb toit, et mõni tõbi siin tõistwiisi müllap, kui muial, nink tõist arstimise wiisi tarwitap, nink ka sääratsid töpe siin ilmuwa, mes muial sugugi ei ole näta. Meie nimitame ennege seda esiäralikut silmapõdemist, mes talurahwas kõrdapõdemises kutsup nink mes enambaste neide sean leütas, kel madala wesitse soomaa omma, kea waesusen nink roojusen elawa nink kelle päraft Tartust kats ajastaiga aiga noore arsti wäljasaadeti, seda haiguft läbikaema nink tema pohja pärranõudma. Ka meie mereran-nan leütas sagede ütš kärnatõbi, mes mõne pran-zuse-tõbes arwawa, ent mes temaga ütte ei tule nink kohalt tõist arstimise wiisi tarwitap. Kui meil suwi wihmane om, sis sünnitap rüga palju soehambid (saksakeele Mutterkorn) nink kui neid liigpalju lei-wateri seka saap nink inemise sääraft leiba söowa, sis nema nakawa krampi nink mädapaisi põdema. Et talurahwas meie maal enambaste teri söowa nink lihha ennege suuril pühil lawwale saap, sis kuultas neid sagede kõtu tännitawat nink esiära-likult neid, kea ränka tööd peawa tegema, ühtepuhku päätoiduse päraft muren omma nink liijalt wiina pruukwa. Meie pool sünnip sagedamb kui muial, et inemise äraheitimise päraft haiges jääwa; ent loota om, et se wiga nakap kauma, kui tundmise walgus rumaluse pimeduft aigumööda ärawäärap. Mehel peas häbi olema ütelda, et tema äraheitimise rohtu otsip, sest kes äraheidip, sel ei ole ni palju mõistust, et ta sedamaid äratunnep, mes üts asi om, ei ka seda õiget jumalapeljuft, ke tiijap, et ine-mine kiigin paigun Jumala hoole al saisap nink ilma Jumala tahtmiseta temale midake ei wõi sün-dida. Hengetõbe, mes meie maal kiigeenambaste etetulewa, omma: tahtmise nõrkus, katsitemõtlemine nink äbauft; kes seda salgap, annap seeläbi tuta, et ta esi neid wigu põdep. Töpe om sis meie sean

enamb kui palju nink meil om hädaste tubli mehi waja, kea oma nõwwuga api rühkwa, kui meie põeme, kea meid rutu jälle terwuse manu saatwa ehk omete weidikse meie walu kergitawa.

Jo ammuft ajaft om ka siin meie maal nõuwu peetu tõbitsile abi saata; ent seft ei ole meie talu-rahwale weel palju tulus tulnu. Seft awalik om, et se palju ei awita, kui tõbine nelikümmend ja mõ-nikõrd kuuskümmend wersta peap teed kääma, enne kui ta arsti manu saap, et tema teda läbikaep nink rohtu üleskirjutap, mes apteki päält peap toodama. Om se äratallitetu, sis lät tõbine jälle kodu tagasi nink wõtap oma rohtu üten. Ent kui kawwa se rohi etelööp? Nink mes se rohi wõip awitada, kui tõbi waft rassembas lät ehk üts tõine wiga weel manutulep, mes rohuga ütte ei sünni? Kas ta tõist-kõrda jälle seda pika teed peap kääma, nink jälle ilmasjanda, ni kui edimäftkõrda? Nink kui ta sel wiisil abi ei ole saanu, es ta sis ei pea nurisema nink arstile ehk aptekrile süüs pandma, mes sugugi neide süüd ei olle? Se om se süüd, et tõbitsel ko-dun arsti ei ole, ke teda egapäiw wõip näta nink tema eeft hoolt kanda, sedamööda kuis tõbi tarwi-tap. Pikalisen töben ei oleke weel ni rasse, et arft ligi ei ole; ent kui inemine äkitselt haiges jääp, oma põllu- ehk maja-tö man üts õnnetus tälle jo-hup nink tema seepäraft elueas hädalises jääp ehk ka hauda peap minema, et mite sedamaid abi es ole leüda, se om kül üts puudus, kelle päraft inemine peap Jumalat pallema, et ta armu heidas waese talurahwa pääle. Kui mitu naist omma jo seeläbi latsewoodin äralõpnu ehk hädalises jäänu, et arft ligi es ole, kui joh.u, et mahasaamise man mida sündi, mes ämmal seeni ajani weel teedmata oli! Seft et maal arsti ei ole, sis tükwa mõne inemise kasupüüdmise päraft, esiäralikult wana elatanu mehe